

Pirkanmaan ympäristöohjelma 2006-2010

Pirkanmaan
ympäristöohjelma
2006-2010

TAMPERE2005

Julkaisua on saatavana myös Internetissä
<http://www.ymparisto.fi/pir> > Esittely ja yhteystiedot > Pirkanmaan ympäristöohjelma

ISBN 952-11-2098-3
ISSN 1238-8610

Tampere 2005

Sisällys

I Johdanto	5
2 Visiot, tavoitteet ja toimenpiteet	6
2.1 Luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	7
2.1.1 Metsäluonnon monimuotoisuuden edistäminen	8
2.1.2 Luonnon monimuotoisuuden suojelu	9
2.1.3 Vesiensuojelu	11
2.1.4 Ilmastomuutoksen ehkäisy	14
2.1.5 Kulttuuriympäristön suojelu	15
2.2 Terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö	17
2.2.1 Eheä yhdyskuntarakenne	18
2.2.2 Viihtyisä asuinympäristö	20
2.2.3 Tehokas liikennejärjestelmä	22
2.2.4 Ilman laadun parantaminen	24
2.2.5 Jätteiden vähentäminen ja korkeatasoinen jätehuolto	25
2.2.6 Maaperän suojelu	27
2.2.7 Vedenhankinnan turvaaminen	29
2.3 Ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta	30
2.3.1 Teollisuus	31
2.3.2 Maatalous	32
2.3.3 Metsätalous ja turvetuotanto	34
2.3.4 Matkailu	36
2.4 Luonnon virkistyskäyttö	37
2.4.1 Luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien parantaminen	38
2.4.2 Vesiliikenteen ja vesillä liikkumisen kehittäminen	39
2.4.3 Vesistöjen säännöstelyn ja vesirakentamisen kehittäminen	40
2.4.4 Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen	41
2.5 Ympäristötietoisuus ja tutkimus	43
2.5.1 Ympäristön- ja luonnontuntemuksen edistäminen	44
2.5.2 Ympäristötiedon tuottamisen tehostaminen	45
2.5.3 Pirkanmaan ympäristöohjelman ja muiden kestävän kehityksen projektien edistäminen	46
Liitteet	47
Liite 1. Pirkanmaan ympäristöohjelman 2006–2010 ohjausryhmän edustajat ja varaedustajat vuonna 2005	47

Johdanto

Pirkanmaan päivitetyn ympäristöohjelman tavoitteena on tukea ympäristömyön- teistä toimintaa Pirkanmaalla. Maakunnallisena yhteistyönä laaditussa ympäris- töohjelmassa esitetään yleisiä visioita ja konkreettisia tavoitteita Pirkanmaan ympäristön tulevaisuudesta. Ympäristöohjelma on suositusluontoinen ja tukee kaikkien pirkanmaalaisten työtä maakunnan ympäristön tilan parantamiseksi. Ohjelma ei ota kantaa yksittäisiin Pirkanmaalla toteutettaviin hankkeisiin.

Pirkanmaan ympäristöohjelma julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2001. Vuonna 2005 valmistuneessa päivityksessä alueen luonnolle ja ympäristölle ase- tettiin uusia tavoitteita. Päivityksessä otettiin huomioon ensimmäisen ympäristö- ohjelman jo toteutuneet toimenpiteet sekä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, kuten lakisäätöiden tehtävien korostuminen Suomen EU-jäsenyyden myötä, vapaaehtoisuuteen perustuvan ympäristönsuojelun roolin muuttuminen ja ympäristöongelmien globalisoituminen.

Ympäristöohjelma päivitettiin pirkanmaalaisten toimijoiden, asukkaiden ja ympäristökeskuksen yhteistyönä. Päivitystä ohjasi maakunnan vaikuttajatahois- ta koostunut ohjausryhmä. Päivitys alkoi keväällä 2005, ja päivitysluonnoksen val- misteluun osallistui muun muassa seuraavia tahoja: ympäristöjärjestöjä, valtion ja kunnan viranomaisia, elinkeinoelämän ja teollisuuden edustajia, koulutus- ja tut- kimusorganisaatioita sekä alueen asukkaita. Ohjelmaluonnos oli yleisesti kuulta- vana syyskuussa 2005, ja ohjelma tarkistettiin saatujen kommenttien perusteella. Ympäristöohjelman päivitys päättyi lokakuussa 2005 järjestettyyn kaikille avoi- meen seminaariin. Pirkanmaan ympäristöohjelman visiot, tavoitteet ja toimenpi- teet on nyt tarkistettu seuraavien viiden vuoden ajaksi. Päivityksen ohjausryhmä jatkaa toimintaansa seuraamalla ohjelman toteutumista.

Pirkanmaan ympäristöohjelman teemoja ovat

- luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö,
- terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö,
- ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta,
- luonnon virkistyskäyttö sekä
- ympäristötietoisuus ja tutkimus.

Pirkanmaan ympäristöohjelma on julkaistu kokonaisuudessaan Internetissä osoit- teessa www.ymparisto.fi/pir->Esittely ja yhteystiedot-> Pirkanmaan ympäristö- ohjelma. Ohjelmasta on myös julkaistu painettu esite, jota saa tilata Pirkanmaan ympäristökeskuksesta.

Ohjausryhmä kiittää lämpimästi kaikkia ohjelmatyössä mukana olleita yh- teistyötahoja ja henkilöitä.

Tom Frisk
Ohjausryhmän puheenjohtaja

Kirsi Järvinen
Ohjausryhmän sihteeri

2

Visiot, tavoitteet ja toimenpiteet

2.1 Luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö

2.2 Terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö

2.3 Ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta

2.4 Luonnon virkistyskäyttö

2.5 Ympäristötietoisuus ja tutkimus

2.1 Luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö

VISIO

Luonnon monimuotoisuus Pirkanmaalla on turvattu. Pinta- ja pohjavesien laatu on hyvä. Kasviuoneilmiön voimistumista on hidastettu. Kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden arvot on turvattu. Ympäristön alueellisia ominaispiirteitä vaalitaan.

Tavoitteet ja toimenpiteet vision toteuttamiseksi

2.1.1 Metsäluonnon monimuotoisuuden edistäminen

2.1.2 Luonnon monimuotoisuuden suojelu

2.1.3 Vesiensuojelu

2.1.4 Ilmastomuutoksen ehkäisy

2.1.5 Kulttuuriympäristön suojelu

2.1.1 Metsäluonnon monimuotoisuuden edistäminen

Tavoitteet

- Metsäluonnon monimuotoisuutta edistetään tutkimuksen, suunnittelun ja hoidon keinoin.

Toimenpiteet

- Toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa.
- Monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin kohteisiin suunnataan kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisia varoja ympäristötuki- ja luonnonhoitohankkeina.
- Valtion ja muiden suurmaanomistajien yhtenäisten metsäalueiden pirstoutumista esimerkiksi loma-asutuksella ehkäistään maankäytön suunnittelulla.
- Metsäsuunnittelua kehitetään laatimalla alueittaisia ekologisia tarkasteluja sekä varaamalla suunnitteluun riittävästi resursseja.
- Metsänomistajille tarjotaan mahdollisuutta saada luontopainotteinen metsäsuunnitelma ja metsänomistajille suunnattua verkkopalvelua kehitetään.
- Päivitetään tietoja metsä- ja luonnonsuojelulain kannalta tärkeistä kohteista ja toteutetaan niiden suojelu- ja hoitotoimet. Jatketaan luontotietojärjestelmän kehittämistä ja täydentämistä.

Toimijat

Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Pirkanmaan metsäkeskus, metsänomistajat.

Pirkanmaan metsäkeskus.

Metsähallitus, yhtiöt ja yhtymät, kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Metsähallitus, Pirkanmaan metsäkeskus.

Pirkanmaan metsäkeskus.

Pirkanmaan metsäkeskus, Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, yhtiöt, luontoharrastajat, kunnat.

2.1.2 Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen

Tavoitteet

- Luonnon monimuotoisuutta edistetään suojelun ja hoidon keinoin
- Seurataan luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja kehittymistä

Toimenpiteet

- Vahvistetut kansalliset suoje- luohjelmat toteutetaan pää- osin vuoteen 2007 mennessä. Natura 2000 –verkoston ja maakuntakaavan suoje- luva- rausten toteutusta jatketaan.
- Varaudutaan luontotyyppien suoje- lupuutteiden selvittämi- seen.
- Laaditaan suoje- lualueille ja Natura 2000 –alueille tarvitta- vat hoito- ja käyttösuunni- telmat sekä järjestetään niille hoito- ja ennallistamistoimet.
- Luonnontilaisten soiden säi- lyminen turvataan ja muuttu- neita soita palautetaan luon- nontilaan.
- Arvokkaiden harju- ja kallio- alueiden ominaispiirteiden säilyminen turvataan maan- käytön ohjauksella.
- Arvokkaiden lintuvesien luonnonarvojen säilyminen turvataan hoidon ja käytön ohjauksella sekä tarvittavilla hoito- ja kunnostustoimilla.
- Toteutetaan tarvittavat suoje- lu- ja hoitotoimet uhanalais- ten ja direktiiveissä mainittu- jen lajien esiintymispaikoilla kiireellisyysjärjestyksessä.

Toimijat

Pirkanmaan ympäristökeskus, Met-
sähallitus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Met-
sähallitus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Met-
sähallitus, Pirkanmaan metsäkes-
kus, kunnat, Metsäntutkimuslaitos.

Metsähallitus, Pirkanmaan ympäris-
tökeskus, Pirkanmaan metsäkes-
kus, metsänhoitoyhdistykset.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kun-
nat.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Met-
sähallitus, Pirkanmaan TE-keskus,
kunnat.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Met-
sähallitus, luontoharrastajat, kun-
nat.

- Täydennetään ja päivitetään Pirkanmaan alueellista laji-suojelun priorisointiohjelmaa.
- Luontotietojärjestelmien tietosisältöä tarkennetaan ja päivitetään sekä hankitaan uusia havaintotietoja. Kehitetään luontotiedon vaihtoa mm. metsäkeskuksen, liiton ja kuntien kanssa.
- Luonnonsuojelulain mukaan suojeltavien kohteiden kartoitusta jatketaan ja niillä toteutetaan tarvittavat hoito- ja suojelutoimet.
- Osallistutaan valtakunnalliseen biodiversiteettiseurantaan sekä luonnonsuojelualueverkoston edustavuuden arviointiin.
- Paikallisesti arvokkaiden luontokohteiden säilyminen turvataan maankäytön ohjauksella.
- Luonnon- ja maisemansuojelun sekä -hoidon edistämiseen kehitetään ja sovelletaan uusia vapaaehtoisia keinoja.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Pirkanmaan metsäkeskus, Pirkanmaan liitto, luontoharrastajat, Suomen ympäristökeskus, yliopistot.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Pirkanmaan metsäkeskus, Pirkanmaan liitto, Suomen ympäristökeskus, kunnat, luontojärjestöt ja -harrastajat.

Pirkanmaan ympäristökeskus.

Suomen ympäristökeskus, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, Metsähallitus, Metsäntutkimuslaitos, Pirkanmaan metsäkeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, Pirkanmaan liitto, Metsähallitus, Pirkanmaan metsäkeskus.

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri, paikallisjärjestöt, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan metsäkeskus.

2.1.3 Vesiensuojelu

Tavoitteet

- Vesiensuojelutoimet kohdistetaan siten, että turvataan vesistön hyvä tai erinomainen laatu. Laadullisesti huonompien alueiden määrä vähenee. Toimissa korostetaan ennalta ehkäiseviä vesiensuojelutoimenpiteitä.
- Vesihuoltorakenteiden ylläpidosta huolehditaan ja jätevedet käsitellään tehokkaasti.
- Yhteisen viemäroinnin piiriin kuuluvien talouksien osuus kasvaa.

Toimenpiteet

- Pienennetään teollisuuden vesistökuormitusta vähentämällä jätevesien määrää, tehostamalla kierrätystä prosessien sisällä ja tehostamalla jätevesien puhdistamoiden toimintaa.
- Vähennetään yhdyskuntien jätevesien vesistövaikutuksia jätevesien keskitetyllä käsittelyllä, parantamalla ravinteiden talteenottoa puhdistamoilla, huolehtimalla viemäriverkostojen kunnossapidosta sekä valitsemalla mahdollisimman haitattomat jätevesien purkupaikat.
- Lisätään ja kehitetään kuntien välistä vesihuoltoyhteistyötä.
- Pidetään kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmat ja vesihuoltolaitosten toiminta-alueajaukset ajan tasalla.
- Toimeenpannaan valtioneuvoston asetusta talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla.

Toimijat

Teollisuus, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Vesihuoltolaitokset, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, vesihuoltolaitokset.

Kunnat, vesihuoltolaitokset.

Asukkaat, kunnat.

- Laaditaan ja toteutetaan kyläkohtaisia jätevesien käsittelysuunnitelmia.
- Neuvotaan haja-asutusalueiden asukkaita jätevesien ja yhdyskuntajätteiden käsittelyssä ja jätevesien muodostumisen vähentämisessä ympäristökuormituksen vähentämiseksi.
- Kirjataan asetuksen mukaiset haja-asutuksen jätevesien käsittelytasovaatimukset kunnallisiin rakennusjärjestyksiin tai ympäristönsuojelumääräyksiin.
- Laaditaan suojelusuunnitelmat kaikille vedenhankintakäytössä oleville tai vedenhankintaan soveltuville pohjavesialueille, toteutetaan suunnitelmien edellyttämät toimenpiteet ja seurataan suojelusuunnitelmien toteutumista säännöllisesti.
- Päivitetään vanhentuneet pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat vastaamaan uusien säädösten vaatimuksia.
- Yhtenäistetään pohjaveden laadullisen ja määrällisen tilan seuranta.
- Vesiensuojelun neuvontaa annetaan metsäsuunnittelun yhteydessä.
- Pirkanmaalla toteutetaan valtioneuvoston hyväksymää valtakunnallista tavoiteohjelmaa ja sovelletaan EU:n vesipuitedirektiiviä vesiensuojelussa ja vesien käytössä.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, kyläyhdistykset, vesiosuuskunnat.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Ympäristötietokeskus Moreenia, kyläyhdistykset.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, vesihuoltolaitokset, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, vesihuoltolaitokset, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, vesihuoltolaitokset, kunnat, yritykset.

Pirkanmaan metsäkeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, kunnat, teollisuus.

- Vesistöihin ja pienvesiin kohdistuvaa hulevesikuormitusta vähennetään imeyttämällä ja viivyttämällä vesien kulkua pysäytysaltaissa.

Maatalouden vesiensuojelua käsitellään kohdassa Elinkeinotoiminta: Maatalous (luku 2.3.2).

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

2.1.4 Ilmastonmuutoksen ehkäisy

Tavoitteet

- Kasvihuonekaasujen vapautumista ilmakehään vähennetään

Toimenpiteet

- Energian säästöä ja energiatehokkuutta edistäviä hankkeita tuetaan ja kiinteistönomistajille tiedotetaan uusiutuvien energiamuotojen (esim. maalämpö, aurinkoenergia, tuulivoima, bioenergia) käyttömahdollisuuksista.
- Edistetään metsässä ja pelloilla tuotetun bioenergian hyväksikäyttöä kauko- ja alue- lämpölaitoksissa.
- Järjestetään kattava biohajoavien jätteiden erilliskeräys ja hyödyntäminen. Kaatopaikkakaaasut hyödynnetään käytössä olevilla ja rakennettavilla kaatopaikoilla. Kaasun keräys ulotetaan myös vanhoille, jo suljetuille kaatopaikoille.
- Sähkön ja lämmön yhteistuotannon osuutta energiantuotannossa lisätään.
- Liikenteen päästöjen vähentämiseksi tiivistetään taajamarakenteita ja suositaan kevyttä liikennettä ja joukkoliikennettä.
- Ilmastonmuutokseen liittyvän tiedon tutkimusta lisätään. Ilmastonmuutoksesta ja sen seurauksiin varautumisesta tiedotetaan.

Taajamarakenteen tiivistämistä ja liikenneasioita käsitellään kohdassa Terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö (luku 2.2).

Toimijat

Pirkanmaan TE-keskus, Ympäristötietokeskus Moreenia, valtion viranomaiset, kunnat, yritykset, oppilaitokset, kansalaisjärjestöt.

MTK-Pirkanmaa ry, kunnat, energia-yhtiöt, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan metsäkeskus, Tampereen energiatoimisto.

Jätehuolto-yhtiöt, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Energialaitokset, kunnat.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

Tutkimus- ja oppilaitokset, Ympäristötietokeskus Moreenia, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan metsäkeskus, alueen metsäteollisuus, kansalaisjärjestöt.

2.1.5 Kulttuuriympäristön suojelu

Tavoitteet

- Luonnon- ja kulttuuriperinnön jatkuvuus turvataan maankäytön suunnittelussa. Arvokkaita maisemia ja kulttuuriympäristöjä hoidetaan ja kehitetään suunnitelmallisesti. Muinaisjännökset säilyvät tuhoutumattomina.

Toimenpiteet

- Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden hoito-suunnitelmien laatiminen jatkuu.
- Valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen säilymistä edistetään kaavoituksen keinoin sekä taloudellisella tuella.
- Maisema- ja kulttuuriperintökohteet inventoidaan ennen merkittäviä maankäyttöön liittyviä ratkaisuja.
- Rakennusperinnön hoito- ja korjausmenetelmistä sekä -ohjeista tiedotetaan aktiivisesti.
- Maaseututajamiin rakennettaessa kunnioitetaan niiden perinteistä ilmettä ja perinnerakentamisen tukemiseen suunnataan opastusta ja avustuksia.
- Yleiskaavoitukseen liitetään maisemanhoitosuunnitelmat tarpeen mukaan.
- Rahoitusohjelmilla varmistetaan, että maaseudun keskeisten maisema-alueiden maisemakuva säilyy hoidettuna.

Toimijat

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, Pirkanmaan liitto, Museovirasto, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Museovirasto, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan maakuntamuseo, Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat.

Kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan maakuntamuseo, Metsähallitus.

Pirkanmaan maakuntamuseo, Museovirasto, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Pirkanmaan TE-keskus, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

- Arvokkailla maisema-alueilla vältetään maisemakuvaa muuttavia hankkeita, kuten teiden, voimalinjojen ja mastojen rakentamista. Kaikki uudet hankkeet suunnitellaan maisemaan sopiviksi.
- Luonnonsuojelullisesti ja maisemallisesti arvokkaiden perinneympäristöjen hoitamisesta huolehditaan. Edistetään rantalaidunnuksen edellytyksiä niille soveltuvilla alueilla
- Perinnebiotooppien alueellista hoito-ohjelmaa täydennetään ja päivitetään.
- Pirkanmaan muinaisjäännösten kartoitusta jatketaan.

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, kunnat, yhdistykset, oppilaitokset, yritykset, asukkaat.

Viljelijät, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus, yhdistykset, kunnat, ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, Metsähallitus, maanomistajat.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus, ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus.

Pirkanmaan maakuntamuseo, kunnat, Pirkanmaan liitto.

2.2 Terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö

VISIO

Pirkanmaan yhdyskuntarakenne on eheä, palvelut ovat ihmistä lähellä ja joukkoliikenne toimii joustavasti. Asuinympäristö tarjoaa puitteet hyvälle arkipäivälle. Asumiseen ei liity terveystorjuntariskejä. Tuotanto ja kulutus on materiaalitehokasta ja jätteen kierrätys jokapäiväistä.

Tavoitteet ja toimenpiteet vision toteuttamiseksi

2.2.1 Eheä yhdyskuntarakenne

2.2.2 Viihtyisä asuinympäristö

2.2.3 Tehokas liikennejärjestelmä

2.2.4 Ilman laadun parantaminen

2.2.5 Jätteen vähentäminen ja korkeatasoinen jätehuolto

2.2.6 Maaperän suojelu

2.2.7 Vedenhankinnan turvaaminen

2.2.1 Eheä yhdyskuntarakenne

Tavoitteet

- Kuntakeskusten vetovoimaisuutta ja turvallisuutta lisätään ottaen huomioon koko Pirkanmaan tasapainoinen kehitys.
- Uusien rakentamisalueiden sijoittamisessa vältetään tarpeetonta hajauttamista.
- Tampereen kaupunkiseutua kehitettäessä maankäyttöä suunnitellaan ja kasvua ohjataan kokonaisuutena kuntarajoista riippumatta.

Toimenpiteet

- Uudet, huomattavat asuin-, työpaikka- tai matkailutoimintojen alueet sijoitetaan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen.
- Yleiskaavoja ajanmukaistetaan ja niiden kattavuutta parannetaan.
- Lisärakentaminen ohjataan vahvistamaan nykyisiä taajamia ja kyläalueita.
- Taajamien sisällä olevat rakentamattomat tontit hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta siten, että palvelujen saatavuus turvataan.
- Tampereen seudulla toteutetaan toimiva, palvelujen saatavuutta tukeva alakeskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä ylikunnallisia palveluja tuotetaan yhdyskuntarakennetta eheyttävästi.
- Tampereen seudulla parannetaan maankäytön suunnittelun, asuntotuotannon, ja elinkeinoelämän yhteistyötä.

Toimijat

Kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus, kyläyhdistykset.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, asukkaat.

Kunnat, Tampereen kauppakamari, yritykset, Pirkanmaan liitto.

Tampereen kaupunkiseudun kunnat, Seutuhallitus, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus, elinkeinoelämän järjestöt.

Tampereen kaupunkiseudun kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus, elinkeinoelämän järjestöt.

- Liikennematkaisuilla tuetaan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttöä ja täydentämistä.

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Ratahallintokeskus, Pirkanmaan liitto.

2.2.2 Viihtyisä asuinympäristö

Tavoitteet

- Asuntoalueiden suunnittelussa turvataan laaja-alaisten virkistysvyöhykkeiden ja viherkäytävien säilyminen. Täydennysrakentamisessa varmistetaan asuinalueiden terveellisyys ja viihtyisyys.

Toimenpiteet

- Taajamien viheralueista luodaan yhtenäisiä kokonaisuuksia ja katkeamattomia verkostoja.
- Taajamia rakennetaan ja kunnostetaan esteettömiksi ja autottomien sujuvia liikkumismahdollisuuksia tukeviksi.
- Maisemanhoitotoimia ja ympäristön siistimistä edistetään.
- Luodaan katkeamattomia kevyen liikenteen yhteysverkostoja.
- Asutusta ei sijoiteta melualueelle ilman riittäviä meluntorjuntatoimenpiteitä. Olemassa olevia haittoja vähennetään toteuttamalla mm. kuntien meluntorjuntaohjelmien toimenpiteitä.
- Rakentamattomien ja hiljaisien alueiden säilyminen varmistetaan. Lentomelu suunnataan pois luonnon hiljaisilta alueilta. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös valon häiriövaikutuksiin.

Toimijat

Kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, taajamien liikekiinteistöt, palveluyritykset.

Paikalliset yhdistykset ja järjestöt, asukkaat, paikalliset toimintaryhmät, kunnat, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Pirkanmaan TE-keskus, Museovirasto.

Kunnat, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri.

Kunnat, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Ratahallintokeskus, lentoliikenteen toimijat.

Pirkanmaan liitto, kunnat, yhdistykset, yritykset, asukkaat.

- Rantavyöhykkeen luontoarvojen säilyminen turvataan kaavamääräyksillä, ja rantarakentamisessa otetaan huomioon vesistöjen alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet. Turvataan riittävien vapaiden ranta-alueiden säilyminen ja vesille pääsy.
- Asukkaiden osallistumista oman asuinalueensa suunnitteluun ja ympäristön hoitoon lisätään.

Raideliikennemelun vähentämistä on käsitelty kohdassa Tehokas liikennejärjestelmä (luku 2.2.3, seuraava sivu).

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, suunnittelu-
toimistot, maanomistajat, asukkaat.

Asukkaat, paikallisyhdistykset ja
järjestöt, kunnat.

2.2.3 Tehokas liikennejärjestelmä

Tavoitteet

- Tavoitteeksi asetetaan ekotehokas, eri liikennemuodoista koostuva liikennejärjestelmä, joka tukee olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja vähentää liikenteen energiankulutusta ja ympäristöhaittoja.
- Liikenteen kasvua taajamaseuduilla hidastetaan ja joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen osuutta liikennemuodoista kasvatetaan.

Toimenpiteet

- Kehitetään ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja -verkostoja. Kaupunkien ja taajamien liikenneverkon suunnittelun lähtökohdaksi otetaan rakenteen eheyttäminen.
- Liikennejärjestelmiä suunnitellaan, kehitetään ja ylläpidetään eri liikennemuodot käsittävänä kokonaisuutena.
- Tampereen seudulla selvitetään paikallisen raideliikenteen toteuttamismahdollisuuksia. Suunnittelun kytkentää maankäytön suunnitteluun tiivistetään. Joukkoliikenteen sujuvuutta ja joustavuutta kaupunkiseudulla parannetaan edelleen.
- Kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä parannetaan taajamissa mm. suunnittelemalla ja rakentamalla yhtenäisiä kevyen liikenteen verkostoja ja polkupyörien pysäköintipaikkoja ja huolehtimalla pyöräteiden kunnosta.
- Tie- ja raideliikenteen aiheuttamaa pohjavesien pilaantumisriskiä vähennetään suojaamalla pohjavesialueita ja merkitsemällä niitä maastoon.

Toimijat

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Ratahallintokeskus, kunnat, liikenteen toimijat, Pirkanmaan liitto.

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Ratahallintokeskus, lentoliikenteen harjoittajat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat.

Kaupunkiseudun kunnat, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Länsi-Suomen lääninhallitus, Ratahallintokeskus, liikennöitsijät, Pirkanmaan liitto.

Kunnat, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri.

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Pirkanmaan ympäristökeskus, Ratahallintokeskus, kunnat.

- Tiesuolan käyttöä vähennetään liukkaudentorjuntamenetelmiä ja tien täsmähoitoa kehittämällä.
- Vaarallisten aineiden kuljetusreitit suunnitellaan niin, että niistä on mahdollisimman vähän haittaa ympäristölle.
- Vaarallisten aineiden kuljetukset teillä ja rautateillä sekä riskialttiit alueet (mm. ratapihat) selvitetään, ja laaditaan ohjelma ympäristöriskien hallitsemiseksi.
- Raideliikennemelun laajuus selvitetään, ja nykyisiltä radoilta poistetaan yli 70 dB(A):n melutaso ja asutuilta alueilta yli 65 dB(A):n melutaso. Raideliikenteen aiheuttama ääriä otetaan huomioon suunnittelussa.

Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, kunnat.

Ratahallintokeskus, yritykset.

Ratahallintokeskus, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Ratahallintokeskus.

2.2.4 Ilman laadun parantaminen

Tavoitteet

- Ilman laadun huononeminen estetään ilmansuojelutoimin.
- Ilmansuojelun näkökulmat otetaan huomioon erityisesti taajamissa, joissa teollisuuden ja/tai liikenteen päästöt aiheuttavat asukkaille terveys- tai viihtyvyyshaittoja.
- Teollisuuden prosessipäästöt saadaan entistä paremmin hallintaan ja hajuhaittoja vähennetään.

Toimenpiteet

- Kaavoituksen yhteydessä selvitetään ilman laatu ja huolehditaan siitä, ettei alttius huonolle ilmalle lisääny yhdyskuntarakennetta tiivistetäessä. Ilman laatuun kiinnitetään erityistä huomiota liikennesuunnittelussa sekä teollisuuden ja pienyritysten sijoittumisessa.
- Teollisuuden ja energiantuotannon päästöjä ilmaan vähennetään lupamääräyksillä ja vapaaehtoisilla ympäristöjärjestelmillä.
- Hengitysilmaa likaavien pienenhiukkasten lähteet ja niille altistuminen suurimmissa taajamissa selvitetään.
- Alailmakehän otsonipitoisuuksien vähentämiseksi rajoitetaan typenoksidien ja haihtuvien hiilivetyjen (VOC) päästöjä. Suositetaan kevyttä ja joukkoliikennettä sekä muita henkilöauton käytön houkuttelevuutta vähentäviä toimenpiteitä.

Toimijat

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Länsi-Suomen ympäristölupavirasto, Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, teollisuus.

Kunnat, teollisuus, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, teollisuus, yritykset, Tiehallinnon Hämeen tiepiiri.

2.2.5 Jätteiden vähentäminen ja korkeatasoinen jätehuolto

Tavoitteet

- Syntyneiden jätteiden määrä ja haitallisuus vähenevät.
- Syntyvät jätteet hyödynnetään aineena ja energiana valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.
- Jätteet käsitellään turvallisesti ja ympäristöhaittoja aiheuttamatta.

Toimenpiteet

- Jätteiden määrän vähentämiseksi käytetään kaikkia ohjaukeinoja: hallinnollisia, taloudellisia ja tiedollisia.
- Laaditaan maakuntaa koskeva uusi jätesuunnitelma ja arvioidaan jo ennakkoon suunnitelman toteuttamisen aiheuttamat mahdolliset ympäristövaikutukset.
- Tiedotetaan jätteiden aiheuttamista ympäristöongelmista ja kustannuksista sekä opastetaan ja koulutetaan jätteiden vähentämiseen, kierrätykseen ja lajitteluun.
- Selvitetään materiaalitehostamisen mahdollisuudet erityisesti teollisuudessa ja rakentamisessa.
- Edistetään rakennusosien, tavaroiden ja tuotteiden uudelleenkäyttöä parantamalla alan yritysten ja muiden toimijoiden toimintamahdollisuuksia.
- Tutkitaan uusia jätteiden vähentämis- ja hyödyntämismahdollisuuksia sekä osallistutaan kokeiluhankkeisiin.

Toimijat

Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus, kunnat, Ympäristötietokeskus Moreenia, jätehuoltoyhtiöt, jätealan yritykset.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, jätealan sidosryhmät, jätteen tuottajat.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, Ympäristötietokeskus Moreenia, jätelaitokset, jätealan yritykset, tuottajayhteisöt ja niiden yhteistyökumppanit.

Teollisuus, rakennusyhtiöt, korkeakoulut, muut yritykset, muut tutkimuslaitokset, tuottajayhteisöt ja niiden yhteistyökumppanit.

Rakennuttajat, Pirkanmaan TE-keskus, kunnat, tuottajayhteisöt ja niiden yhteistyökumppanit, jätealan yritykset, jätehuoltoyhtiöt.

Korkeakoulut, muut tutkimuslaitokset, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, tuottajayhteisöt ja niiden yhteistyökumppanit, teollisuus, energiayhtiöt.

- Lisätään teollisuusjätteiden hyödyntämistä aineena ja energiana. Vähennetään teollisuudessa syntyvien jätteiden haitallisuutta.
- Lisätään teollisuudessa ja voimalaitoksissa syntyvän tuhkan hyödyntämistä siten, että valtakunnallinen tavoite saavutetaan. Uusia tuhkan hyödyntämistapoja otetaan käyttöön.
- Lisätään yhdyskuntalietteiden, lannan, virtsan ja biojätteiden jätteiden hyödyntämistä maa- ja metsätaloudessa sekä viherrakentamisessa.
- Kirjataan jätehuollon vaatimus- ja palvelutaso esimerkiksi kunnan jätepoliittiseen ohjelmaan ja jätehuoltomääräyksiin sekä tuottajayhteisöistä tehtäviin päätöksiin.
- Tarjotaan korkeatasoiset jätehuoltopalvelut koko maakunnassa ja kohdennetaan niistä aiheutuvat kustannukset oikeudenmukaisesti. Keräyspisteet ovat lähellä ihmisiä ja kulkureittien varrella.
- Käsitellään syntyvät jätteet läheisyysperiaatteen mukaisesti.

Teollisuus, tutkimuslaitokset, konsultit.

Teollisuus, energiayhtiöt, konsultit.

Metsä- ja maaseutukeskukset, Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, jätehuoltoyhtiöt, jätealan yritykset, asunto-osakeyhtiöt, tuottajat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, jätealan yritykset, jätehuoltoyhtiöt.

2.2.6 Maaperän suojelu

Tavoitteet

- Turvataan maaperältään puhdas ja terveellinen asuin- ja elinympäristö.
- Pilaantuneiden maa-alueiden aiheuttamat riskit on tunnistettu. Uusien pilaantumistapausten sekä lievästi likaantuneiden maa-alueiden syntyminen on estetty.

Toimenpiteet

- Priorisoidaan pilaantuneet kohteet riskiarvioinnin perusteella ja pahiten pilaantuneet kohteet kunnostetaan vuoteen 2020 mennessä.
- Tunnistetaan ja poistetaan riskit kiireellisyysjärjestyksessä tärkeiltä pohjavesialueilta sekä maankäytön kannalta tärkeiltä alueilta vuoteen 2010 mennessä.
- SOILI-ohjelmaan (SOILI = entisten huoltoasemien maaperän kunnostamisohjelma) hyväksytyt kohteet kunnostetaan 2010 mennessä.
- Otetaan käyttöön riskinarviointimenetelmät maaperän puhtausvaatimusten ja kunnostustarpeiden määrittämiseen.
- Järjestetään koulutusta ja tiedotetaan maaperän- ja pohjavesien suojelusta sekä riskinarviointimenetelmien soveltamisesta.

Toimijat

Toiminnanharjoittajat, kiinteistöjen omistajat, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, toiminnanharjoittajat.

SOILI-ohjelmaan osallistuvat, Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat.

Pirkanmaan ympäristökeskus, konsultit, urakoitsijat, oppilaitokset.

Pirkanmaan ympäristökeskus, oppilaitokset, konsultit, kunnat, aluepelastuslaitos, Suomen ympäristökeskus, Turvatekniikan keskus, ympäristöministeriö ja muut ministeriöt.

- Kunnostuskohteissa sovellettavia käsittelytekniikoita (*in situ*) otetaan laajemmin käyttöön, alan tutkimusten tekoa jatketaan, ja alan kansainvälistä kehitystyötä ja tutkimusta seurataan.
- Pyritään estämään uudet pilaantumistapaukset ympäristölupien ja valvonnan avulla sekä toteuttamalla jätehuolto ja kemikaalien varastointi oikein.
- Kootaan ja ylläpidetään ajantasaiset ja kattavat tiedot kohteista Maaperän tilan tietojärjestelmässä.

Urakoitsijat, konsultit, tutkijat, oppilaitokset, Tampereen aluetyöterveyslaitos, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Toiminnanharjoittajat, kunnat, aluepelastuslaitos, Pirkanmaan ympäristökeskus, Länsi-Suomen ympäristölupavirasto, Turvatekniikan keskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus.

2.2.7 Vedenhankinnan turvaaminen

Tavoitteet

- Pirkanmaan asukkaille on turvattu hyvälaatuinen ja riittävä talousvesi kaikissa tilanteissa ympäristönäkökohdat huomioiden.
- Yhteisen vedenhankinnan piiriin kuuluvien talouksien osuus kasvaa.
- Vedenhankinnan vesivarojen käytettävyys ja tila ovat hyvät.
- Vesihuoltorakenteiden ylläpidosta on huolehdittu ja vesihuoltolain edellyttämä palvelutaso on turvattu.

Toimenpiteet

- Siirrytään koko Pirkanmaan alueella yhdyskuntien vedenhankinnassa pohja- tai teko-pohjaveden käyttöön.
- Varmistetaan vedenhankinnan toimintavarmuus ja turvallisuus ja mahdollistetaan kaikkien vesilaitosten vedenhankinta vähintään kahdesta vesilähteestä.
- Pidetään kuntien vesihuollon valmiussuunnitelmat ajantasaisina.
- Lisätään ja kehitetään kuntien välistä vesihuoltoyhteistyötä.
- Pidetään kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmat ja vesihuoltolaitosten toiminta-alueajaukset ajantasaisina.
- Tehdään vedenhankintaa palvelevia pohjavesiselvityksiä.

Toimijat

Kunnat, vesihuoltolaitokset, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

Kunnat, vesihuoltolaitokset, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Kunnat, vesihuoltolaitokset.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, vesihuoltolaitokset.

Kunnat, vesihuoltolaitokset.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat.

2.3 Ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta

VISIO

Elinkeinotoiminnan ympäristönsuojelun taso on korkea. Ympäristöasioiden hallinta on osa yritysten kilpailukykyä, eikä toiminnasta aiheudu merkittäviä ympäristöhaittoja. Luontoon suuntautuva matkailu tapahtuu luonnon ehdoilla ja sitä kunnioittaen.

Tavoitteet ja toimenpiteet vision toteuttamiseksi

2.3.1 Teollisuus

2.3.2 Maatalous

2.3.3 Metsätalous ja turvetuotanto

2.3.4 Matkailu

2.3.1 Teollisuus

Tavoitteet

- Teollisuuden raaka-aineiden ja energian käyttöä tehostetaan, ja päästöjen ja jätteiden määrä minimoidaan. Toimenpiteet ovat kustannustehokkaita ja ne kohdennetaan niin, että saavutetaan ympäristön kannalta haitattomin lopputulos.
- Vapaaehtoisuuteen perustuvia ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä otetaan käyttöön.
- Ympäristöä säästäviä tuotantomenetelmiä kehitetään, ja otetaan käyttöön ympäristönsuojelun kannalta parasta käyttökelpoista tekniikkaa.
- Ympäristöystävällisten tuotteiden kilpailukykyä parannetaan.

Toimenpiteet

- Ympäristöasioiden hallintajärjestelmien käyttöönottoa edistetään myös pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.
- Säästävän teknologian ja BAT:n (paras käyttökelpoinen tekniikka) käyttöönottoa yrityksissä tuetaan.
- Tuetaan ympäristötekniikkaa ja ympäristöä säästäviä tuotteita valmistavan teollisuuden kehittymistä sekä ympäristömyönteistä tuotesuunnittelua Pirkanmaalla.

Teollisuuden sektorikohtaisia ympäristönsuojelutoimia on esitetty myös kohdissa

- Luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus ja kestävä käyttö:

Vesien suojeleminen (luku 2.1.3), Ilmastonmuutoksen ehkäisy (luku 2.1.4)

- Terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuin- ympäristö:

Ilman laadun parantaminen (luku 2.2.4), Jätteiden vähentäminen ja korkeatasoinen jätehuolto (luku 2.2.5), Maaperän suojeleminen (luku 2.2.6).

Toimijat

Elinkeinoelämän järjestöt, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus, Ympäristötietokeskus Moreenia.

Pirkanmaan TE-keskus, Finnvera, Tekes.

Pirkanmaan TE-keskus, Pirkanmaan liitto, korkeakoulut, Tampereen teknologiakeskus Hermia.

2.3.2 Maatalous

Tavoitteet

- Maataloustuotannon aiheuttamaa ympäristökuormitusta vähennetään.
- Toteutetaan kattavasti EU:n maatalouden ympäristötukiohjelman edellyttämät toimenpiteet.
- Maaseudun asukkaiden ja toimijoiden yhteistyötä ja ympäristöasioihin liittyvää neuvontaa jatketaan.

Toimenpiteet

- Toteutetaan kattavasti EU:n maatalouden ympäristötukiohjelman toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden ja maiseman sekä vesien suojelemiseksi. Laaditaan luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma erikseen valittaville alueille.
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden sekä maiseman ja vesiensuojelua myös sellaisilla tiloilla, jotka eivät ole sitoutuneet ympäristötukiohjelmaan.
- Kotieläintilojen ympäristönsuojelua kohennetaan kiinnittämällä huomiota erityisesti jaloittelutarhoihin.
- Laaditaan tilakohtaisia laatu-järjestelmiä.
- Maatilojen ympäristönsuojelun tasoa kuvaavien mittareiden käyttöä kehitetään. Kiinnitetään huomiota mm. ravinteiden kokonaistaseisiin.

Toimijat

Viljelijät, tuottajajärjestöt, Pirkanmaan TE-keskus, ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, kuntien maaseutusihitteerit, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Viljelijät, tuottajajärjestöt, Pirkanmaan TE-keskus, ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, maanviljelijät, MTK-Pirkanmaa ry, Pirkanmaan TE-keskus, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, meijerit, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus.

Viljelijät, tuottajajärjestöt, ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, jalostava teollisuus.

ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, viljelijät, meijerit

- Maaseudun asukkaiden ja toimijoiden yhteistyötä lisätään.
- Viljelyalueiden ja arvokkaiden peltoalueiden säilymistä avoimempaan edistetään.
- Maatalouden ja maaseudun erilaisten rahoitustukijärjestelmien merkitys koko alueen kestäväälle kehitykselle tutkitaan maaseudun kehittämistutkimuksessa laadituilla malleilla.

4H-järjestö, kyläyhdistykset, paikalliset toimintaryhmät, viljelijät.

Viljelijät, tuottajajärjestöt, Pirkanmaan TE-keskus, ProAgria Pirkanmaan maaseutukeskus, Pirkanmaan liitto, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, kunnat ja maakunnalliset viranomaiset, yritykset, muut toimijat

2.3.3 Metsätalous ja turvetuotanto

Tavoitteet

- Metsätalouden vesistöihin aiheuttamat haitalliset vaikutukset minimoidaan vesiensuojelutoimin.
- Turvetuotannossa ympäristönäkökohdat otetaan huomioon toiminnan elinkaaren kaikissa vaiheissa.

Toimenpiteet

- Leimikot ja puunkorjuu sekä metsänhoito- ja perusparannustyöt suunnitellaan ja toteutetaan huolellisesti ja vesistökuormitus minimoiden. Metsätalouden kuormitusmalleja kehitetään.
- Metsätoimihenkilöiden ja urakoitsijoiden koulutusta vesiensuojelukysymyksissä lisätään.
- Luonnonhoitohankkeilla edistetään metsätalouden vesiensuojelua.
- Turvetuotanto sovitetaan yhteen muiden alueiden käytön tavoitteiden kanssa ja sitä suunnataan ojitetuille soille ja turvepelloille.
- Turvetalouden vesistökuormitusta vähennetään hyvällä suunnittelulla sekä riittäväillä tekniikoilla ja toimintatavoilla.
- Huolehditaan siitä, ettei pölystä ja melusta aiheutu kohtuutonta haittaa ympäristölle eikä naapureille.

Toimijat

Metsänhoitoyhdistykset, Pirkanmaan metsäkeskus, alan teollisuus, metsäkoneyrittäjät, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset.

Pirkanmaan metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset.

Turvetuottajat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

Turvetuottajat, urakoitsijat, maanomistajat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Turvetuottajat, urakoitsijat, maanomistajat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

- Turvealueiden jälkihoito järjestetään asianmukaisesti.

Metsätalouden luonnonsuojelua on käsitelty kohdissa Luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus ja kestävä käyttö: Metsäluonnon suojelu (luku 2.1.1), Luonnon monimuotoisuuden suojelu (luku 2.1.2).

Turvetuottajat, urakoitsijat, maanomistajat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

2.3.4 Matkailu

Tavoitteet

- Matkailuelinkeinoa harjoitetaan kestävän kehityksen mukaisesti, ja matkailuyrittäjien ympäristötietoisuutta parannetaan.
- Luontomatkailun lisääntyessä huolehditaan siitä, että se ei aiheuta rasitusta luonnolle.

Toimenpiteet

- Matkailuelinkeinon harjoittajille järjestetään koulutusta ja neuvontaa ympäristöasioissa sekä edistetään luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamista suunnitelmissa.
- Kiinnitetään huomiota matkailuyritysten sijoittumiseen ympäristöä säästävästi.
- Tuetaan alueen luonnon erityispiirteisiin tukeutuvia matkailun kärkihankkeita eri tema-alueilta.
- Edistetään luonnonsuojelun huomioon ottamista kansallispuistoihin tukeutuvassa matkailussa. Kehitetään Pirkanmaan luontomatkailureitistöä suojelualueiden ulkopuolella.

Toimijat

Alan oppilaitokset, kunnat, matkailuyritykset, Pirkanmaaseutu ry, Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Pirkanmaan TE-keskus, Pirkanmaan liitto, neuvontajärjestöt.

Yrittäjät, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Yrittäjät, Pirkanmaan liitto, kunnat, Pirkanmaaseutu ry, Pirkanmaan TE-keskus, Metsähallitus, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan liitto, kunnat, Metsähallitus, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan virkistysalueyhdistys, metsänomistajat, Pirkanmaan TE-keskus, MTK-Pirkanmaa ry, alan yrittäjät, harrastajajärjestöt.

2.4 Luonnon virkistyskäyttö

VISIO

Pirkanmaan luonto on puhdas, monimuotoinen ja vetovoimainen, ja se tarjoaa virkistystä ja elämyksiä. Luonto tarjoaa hyvät edellytykset ulkoilulle, retkeilylle, kalastukselle ja metsästykselle. Luonnon monikäyttöarvot on turvattu

Tavoitteet ja toimenpiteet vision toteuttamiseksi

2.4.1 Luonnon virkistyskäytömahdollisuuksien parantaminen

2.4.2 Vesiliikenteen ja vesillä liikkumisen kehittäminen

2.4.3 Vesistöjen säännöstelyn ja vesirakentamisen kehittäminen

2.4.4 Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen

2.4.1. Luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien parantaminen

Tavoitteet

- Luonnon virkistyskäytön edellytyksiä parannetaan, ja luonnon keskeytykky otetaan entistä paremmin huomioon.
- Edistetään lasten ja nuorten luonnon tuntemusta sekä taitoa liikkua luonnossa.
- Ylläpidetään mahdollisuuksia kestäväen kehityksen periaatteella toimivaan metsästykseseen ja kalastukseen.
- Eri virkistyskäyttömuotojen sovittamista toisiinsa lisätään.

Toimenpiteet

- Arkoja luontokohteita suojataan kulutukselta ja häiriöltä mm. reittisuunnittelussa, ja retkeilyä ohjataan kulutusherkiltä alueilta olemassa oleville reiteille.
- Virkistykseen sopivia alueita kehitetään ja lisätään, ja niiden varustus- ja palvelutasoa parannetaan. Eri liikuntamuotoja palvelevia reittejä sovitaan yhteen. Erityisesti luontoa ja ympäristöä säästäviä liikuntamuotoja pyritään tällöin suosimaan.
- Luontoharrastus- ja luontomatkailupalvelujen tarjontaa erityisesti nuorisolle lisätään, ja nuorisolle tuotetaan valistusta ja tiedotusta luonnon virkistyskäytöstä (esimerkiksi retkeilystä, kalastuksesta ja metsästyksestä).
- Huolehditaan metsästyksmaiden monimuotoisuudesta ja myös maata omistamattoman väestön metsästyksmahdollisuuksista. Eläimistön, riistaeläimet mukaan lukien, elinmahdollisuudet säilytetään hyvinä. Ympäristövalistusta lisätään.

Toimijat

Kunnat, Metsähallitus, Pirkanmaan virkistysalueyhdistys, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus, maanomistajat, alan harrastajat, yrittäjät.

Kunnat, Pirkanmaan virkistysalueyhdistys, Metsähallitus, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ympäristökeskus, metsänomistajat, Pirkanmaan TE-keskus, harrastajajärjestöt.

Kunnat, alan järjestöt, yrittäjät, Hämeen TE-keskus.

Maanomistajat, alan järjestöt, Metsähallitus.

2.4.2. Vesiliikenteen ja vesillä liikkumisen kehittäminen

Tavoitteet

- Vesillä liikkumista kehitetään mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavaksi.
- Huolehditaan siitä, että rantaluontoa ja kulttuurimaisemia säilytetään myös vesillä liikkujien nähtävinä ja että vapaita rantoja on riittävästi yleisessä virkistyskäytössä.

Toimenpiteet

- Vesiliikenteen palvelut järjestetään suunnitelmallisesti:
 - retki- ja matkustajasatamien sekä kanavien jätelajittelua ja -huoltoa kehitetään.
 - retkisatamaverkoston ja satamien varustelua parannetaan.
 - veneily- ja matkustajasatamapalveluita parannetaan.
- Veneilijöille suunnattua ympäristövalistusta lisätään. Moottoriveneiden ja vesijätien käyttöä ohjataan siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa luonnolle ja muille vesialueiden ja rantojen käyttäjille.
- Rantoja hoidetaan suunnitelmallisesti, ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen.
- Maisema ja herkät luontokohteet huomioidaan vesiliikennereittejä ja laitureita suunniteltaessa ja rakennettaessa.

Toimijat

Kunnat, Merenkulkupiiri, veneilyseurat, kalastusalueet, Pirkanmaan virkistysalueyhdistys, Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat, vesialueiden omistajat, vesien käyttäjät, veneily- ja melontaseurat.

Maanomistajat, kylätoimikunnat, kunnat, Pirkanmaan TE-keskus.

Merenkulkupiiri, maanomistajat, Pirkanmaan TE-keskus.

2.4.3. Vesistöjen säännöstelyn ja vesirakentamisen kehittäminen

Tavoitteet

- Vesistöjen säännöstely ja vesirakentaminen toteutetaan ympäristönäkökohdat huomioiden.

Toimenpiteet

- Pirkanmaan keskeisten järvi- en säännöstelyjen kehittämisselvityksen suositusten toteuttamismahdollisuudet kartoitetaan ja tarvittavat jatkotoimet ja niiden vaikutukset selvitetään.
- Säännöstelemättömien järvi- en tulvakorkeuksien selvittämistä jatketaan maastokartoituksin.
- Vesirakentamisen tekniikoista ja lupamenettelyistä laaditaan ohjeistoja toiminnanharjoittajille.
- Matalia ja rehevöityneitä järviä kunnostetaan erilaisilla tekniikoilla ja huolehditaan valuma-alueen kuormituksen vähentämisestä.

Toimijat

Pirkanmaan ympäristökeskus, muut valtion aluehallintoviranomaiset, Pirkanmaan liitto, kunnat, järjestöt, Merenkulkupiiri, Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö.

Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat.

Pirkanmaan ympäristökeskus.

Rannanomistajat, kunnat, vesialueiden omistajat, kalastusalueet, Pirkanmaan ympäristökeskus, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys, Pirkanmaan TE-keskus.

2.4.4. Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen

Tavoitteet

- Huolehditaan siitä, että kala- ja rapukantojen tuotantokyky säilyy mahdollisimman hyvänä sekä siitä, että kalaston rakenne on lähellä luonnontilaa.
- Hoidetaan ja ennallistetaan uhanalaisten tai vaarantuneiden lajien elinympäristöjä ja toteutetaan tarvittavat suojelutoimet.
- Pirkanmaan vetovoimaisuutta kalastuskohteena vaalitaan ja kehitetään edelleen.

Toimenpiteet

- Kalastusta ohjataan siten, että vesistöistä saadaan pysyvästi hyviä saaliita sekä määrällisesti että laadullisesti.
- Istutustoimintaa kehitetään kalastuksen säätelyn ohella siten, että toteutetut istutukset ovat perusteltuja eikä niillä vaaranneta alkuperäisiä kalakantoja.
- Rapukantojen hoidossa kiinnitetään erityisesti huomiota jokirapukantojen säilymiseen Jokiravun elvyttämisohjelman mukaisesti.
- Virtavesikunnostuksilla parannetaan vaelluskalojen ja muun virtavesien eliöstön lisääntymis- ja elinmahdollisuuksia:
 - Reittivesistöihin laskevien purojen omaehtoista suunnitelmallista kunnostustyötä kannustetaan.
 - Kalojen kulku nousuesteiden ohi mahdollistetaan kunnostuksilla tärkeissä kohteissa.

Toimijat

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, kalatalouden neuvontajärjestöt, kalastusalueet, osakaskunnat.

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, kunnat, kalatalouden neuvontajärjestöt, kalastusalueet, osakaskunnat.

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, kalatalouden neuvontajärjestöt, kalastusalueet, osakaskunnat.

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, kalastusalueet, osakaskunnat.

- Kunnostusten suunnittelussa kuullaan kaikkien vesistön käyttäjäryhmien tarpeita.
- Ravintoketjukurinostusta voidaan tarkkaan harkituissa kohteissa käyttää osatoimenpiteenä vähennettäessä rehevöitymisen vesistölle aiheuttamia haittoja. Samalla edellytetään myös kuormitusta vähentävien toimenpiteiden toteuttamista valuma-alueilla.
- Kalastusmatkailun kehittämistä jatketaan Pirkanmaalla. Kalastajille suunnattujen rakenteiden ja palvelupisteiden suunnittelussa ja toteutuksessa tehdään yhteistyötä muiden luontoharrastajaryhmien kanssa, ja rakenteiden sijoittamisessa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat.
- Kalansaaliin puhtaus ja laatu turvataan seuraamalla haitallisten aineiden pitoisuuksia kaloissa mm. osana velvoitetarkkailua.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus.

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, Pirkanmaan TE-keskus, Pirkanmaan ympäristökeskus, kalastusalueet.

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, kalatalouden neuvontajärjestöt, vapaa-ajan kalastusjärjestöt, kunnat, kalastusalueet.

Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksikkö, Pirkanmaan ympäristökeskus, kalatalouden neuvontajärjestöt.

2.5 Ympäristötietoisuus ja tutkimus

VISIO

Pirkanmaalaiset arvostavat viihtyisää ympäristöä sekä monimuotoista ja puhdasta luontoa. Pirkanmaalaiset ymmärtävät ympäristönsuojelun merkityksen ja tietävät, mitä se heiltä asukkaina, kasvattajina ja työntekijöinä edellyttää. Ympäristötutkimus ja -osaaaminen on korkeatasoista, laaja-alaista ja verkottunutta. Tieto ja tutkimustulokset hyödynnetään tehokkaasti.

Tavoitteet ja toimenpiteet vision toteuttamiseksi

2.5.1 Ympäristön- ja luonnontuntemuksen edistäminen

2.5.2 Ympäristötiedon tuottamisen tehostaminen

2.5.3 Pirkanmaan ympäristöohjelman ja muiden kestävän kehityksen projektien edistäminen

2.5.1. Ympäristön- ja luonnontuntemuksen edistäminen

Tavoitteet

- Kaikille pirkanmaalaisille taataan hyvät mahdollisuudet saada luotettavaa sekä yleistä että paikallista ympäristötietoa. Jokainen pirkanmaalainen voi helposti tutustua alueen ympäristö- ja luontokohteisiin.
- Jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet tunnetaan laajalti.

Toimenpiteet

- Ympäristö- ja luontotiedon saatavuutta parannetaan linkittämällä eri tahojen ylläpitämä maakunnan ympäristö- ja luontotieto Internetissä. Parannetaan ja kehitetään maakunnan ympäristö- ja luontotiedon laatua Internetissä.
- Luonto- ja ympäristökasvatuksen yhteistoimintaa lisätään Pirkanmaalla. Järjestetään maakunnallisia yhteistyötilaisuuksia ja osallistutaan valtakunnallisen ympäristökasvatustoiminnan kehittämishjelman laatimiseen.
- Järjestetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti koulutusta ja tiedotusta ympäristön- ja luonnonsuojelusta. Tuotetaan ja levitetään kansantajuista tietoa jokamiehen mahdollisuuksista hoitaa ja parantaa ympäristöään. Edistetään kulttuuriympäristön tuntemusta ja vahvistetaan paikallista, historiaan pohjautuvaa identiteettiä.

Toimijat

Pirkanmaan ympäristökeskus, Ympäristötietokeskus Moreenia, Metsähallitus, kunnat, järjestöt, tutkimus- ja oppilaitokset.

Nuorisokeskus Marttinen, Pirkanmaan ympäristökeskus, Ympäristötietokeskus Moreenia, Metsähallitus, järjestöt, kuntien koulutoimet.

Ympäristötietokeskus Moreenia, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan TE-keskus, kunnat, Ekokumppanit Klubi Ry, Pirkanmaan maakuntamuseo, kuntien koulutoimet, Metsähallitus, Pirkanmaan liitto, luontojärjestöt, muut ympäristötiedon tuottajat.

2.5.2. Ympäristötiedon tuottamisen tehostaminen

Tavoitteet

- Tehostetaan tutkimusta ja tiedotusta, jotka koskevat ihmisen toiminnan ympäristövaikutuksia, ympäristöhoitoa, kuormituksen vähentämistä ja materiaalitaseita.
- Lisätään ja mahdollistetaan ympäristötiedon tuottamisen yhteistyötä.

Toimenpiteet

- Tutkitaan ja seurataan aktiivisesti ympäristön tilaa ja ihmisen toiminnan vaikutuksia ja keinoja estää ja vähentää haitallisia vaikutuksia. Tutkimus on alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä.
- Pirkanmaalaisten ympäristöalan koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä vahvistetaan. Pirkanmaalaisien tutkimusorganisaatioiden nettisivut verkotetaan.
- Ympäristötutkimuksen tuloksia hyödynnetään tuotannollisessa toiminnassa ja hallinnossa. Vuorovaikutusta tutkimustahojen sekä tuotannon ja hallinnon välillä lisätään.

Toimijat

Tutkimuslaitokset ja korkeakoulut, Pirkanmaan ympäristökeskus, kunnat.

Tutkimuslaitokset ja korkeakoulut, Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.

Pirkanmaan liitto, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut, kunnat, Pirkanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Pirkanmaan TE-keskus, elinkeinoelämän järjestöt.

2.5.3. Pirkanmaan ympäristöohjelman ja muiden kestävän kehityksen projektien edistäminen

Tavoitteet

- Edistetään ja seurataan Pirkanmaan ympäristöohjelman toteutumista.
- Asukkaita ja eri tahoja motivoidaan toimimaan entistä enemmän kestävän kehityksen mukaisesti. Edistetään ekologisesti kestäviä projekteja.

Toimenpiteet

- Ympäristöohjelman tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon kaikissa maakunnassa tehtävissä suunnitelma- ja ohjelma-asiakirjoissa.
- Tuotetaan onnistuneisiin ympäristöhankkeisiin liittyvää, hyviä toimintamalleja sisältävää tietomateriaalia, jota markkinoidaan erityisesti uusien hankkeiden toteuttajille.
- Koulutetaan eri organisaatioiden henkilöstöä ympäristöasioissa.
- Järjestetään ympäristöohjelman seurantaseminaari noin kerran vuodessa.
- Pirkanmaan ympäristöohjelma päivitetään viiden vuoden kuluttua.
- Kuntien eri toimialojen strategioissa otetaan ympäristöasiat huomioon.
- Kotitalouksien ja muiden tahojen osaamista ympäristöasioissa edistetään.

Yritysten ympäristöohjelmia on käsitelty kohdassa Ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta: Teollisuus (luku 2.3.1).

Toimijat

Viranomaiset.

Pirkanmaan ympäristökeskus, muut ympäristötiedon tuottajat.

Ympäristöohjelmaan osallistuvat organisaatiot.

Pirkanmaan ympäristökeskus.

Pirkanmaan ympäristökeskus, muut toimijat.

Kunnat.

Pirkanmaan ympäristökeskus, Ympäristötietokeskus Moreenia, kunnat, kansalais- ja työväenopistot, kansalaisjärjestöt, jätehuoltoyhtiöt.

Liite 1. Pirkanmaan ympäristöohjelman 2006–2010 ohjausryhmän edustajat ja varaedustajat vuonna 2005.

Taho/yhteisö/laitos	Edustaja (varaedustaja suluissa)
Ekokumppanit Oy	toimitusjohtaja Suvi Holm (projektipäällikkö Taini Rajala)
Elinkeinoelämän keskusliitto EK	toimiston päällikkö Päivi Myllykangas (asiantuntija Matti Leivo, Teknologiateollisuus ry)
Hämeen TE-keskus, kalatalousyksikkö	kalastusbiologi Tapio Hakaste (kalatalousjohtaja Jukka Muhonen)
Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry	toiminnanjohtaja Reijo Oravainen (vesistötutkija Harri Perälä)
Metsäteollisuus ry	metsänhoitopäällikkö Janne Soimaso, Metsämannut Oy
MTK-Pirkanmaa	toiminnanjohtaja Visa Merikoski (järjestöagrologi Päivi Fallström)
Pirkanmaan liitto	suunnitteluarkkitehti Marita Palokoski (ympäristösuunnittelija Ahti Laakso)
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri	aluesihtööri Kaija Helle (varapuheenjohtaja Juho Kytömäki)
Pirkanmaan metsäkeskus	johtaja Kaarlo Ouni (hallintopäällikkö Jarmo Lepola)
Pirkanmaan TE-keskus	kehittämispäällikkö Timo Hanhilahti (osastopäällikkö Matti Salo)
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Tom Frisk, puh.joht.
Pirkanmaan ympäristökeskus	erikoistutkija Ämer Bilaletdin
Pirkanmaan ympäristökeskus	erikoissuunnittelija Päivi Blinnikka
Pirkanmaan ympäristökeskus	ylitarkastaja Soili Ingelin
Pirkanmaan ympäristökeskus	FM Kirsi Järvinen, siht.
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Kirsti Krogerus
Pirkanmaan ympäristökeskus	suunnitteluinsinööri Hanna Nieminen
Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Ari Nygrén

Pirkanmaan ympäristökeskus	osastopäällikkö Mari Rajala
Suomen Metsästäjä- ja kalastajaliitto ry	toiminnanjohtaja Timo Lettijeff (Teuvo Piirainen)
Tampereen ammattikorkeakoulu	yliopettaja Marjukka Dyer (lehtori Eeva-Liisa Viskari)
Tampereen kauppakamari	laatujohtaja Maarit Kyyrö, Saarioinen Oy (tutkimus- ja kehityspäällikkö Mikko Viljanmaa, Kiilto Oy)
Tampereen kaupunki	ympäristöpäällikkö Kaisu Anttonen (kestävän kehityksen koordinaattori Kirsi Hämäläinen)
Tampereen yliopisto	assistentti Tanja Helle
Tiehallinnon Hämeen tiepiiri	suunnittelupäällikkö Tenho Aarnikko (ympäristövastaava Marketta Hyvärinen)
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Tampereen toimipaikka	aluepäällikkö Jyrki Luukkanen (projektipäällikkö Paula Hakola)

Kuvailulehti

Julkaisija	Pirkanmaan ympäristökeskus	Julkaisu-aika Joulukuu 2005
Tekijä(t)		
Julkaisun nimi	Pirkanmaan ympäristöohjelma 2006-2010	
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Esite Pirkanmaan ympäristöohjelmasta 2006–2010	
Tiivistelmä	<p>Pirkanmaan päivitetyn ympäristöohjelman 2006–2010 tavoitteena on tukea ympäristömyön- teistä toimintaa Pirkanmaalla. Vuonna 2005 valmistuneessa päivityksessä alueen luonnolle ja ympäristölle asetettiin uusia tavoitteita. Ympäristöohjelma päivitettiin pirkanmaalaisen toimi- joiden, asukkaiden ja ympäristökeskuksen yhteistyönä.</p> <p>Pirkanmaan ympäristöohjelmassa 2006–2010 esitetään aihepiireittäin määriteltyjä visioita sekä niiden saavuttamiseksi asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä. Ympäristöohjelman aihepiirejä ovat luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö; terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö; ympäristövastuullinen elinkeino- toiminta; luonnon virkistyskäyttö sekä ympäristötietoisuus ja tutkimus.</p>	
Asiasanat	ympäristöohjelma, Pirkanmaa, tavoitteet, toimenpiteet, ympäristönsuojelu, ympäristötietoi- suus, luonnon monimuotoisuus, kestävä kehitys	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Alueelliset ympäristöjulkaisut 408	
Julkaisun teema		
Projektihankkeen nimi ja projektinumero	Pirkanmaan ympäristöohjelma P8005	
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Pirkanmaan ympäristökeskus	
Projektiryhmään kuuluvat organisaatiot	Valtion ja kuntien viranomaiset, ympäristöjärjestöt, elinkeinoelämän ja teollisuuden edustajat, koulutus- ja tutkimusorganisaatiot sekä alueen asukkaat	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-2098-3 (PDF)
	Sivuja 51	Kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta
Julkaisun myynti/ jakaja		
Julkaisun kustantaja	Pirkanmaan ympäristökeskus	
Painopaikka ja -aika		

Presentationsblad

Utgivare	Birkalands miljöcentral	Datum December 2005
Författare		
Publikationens titel	Birkalands miljöprogram 2006–2010	
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	En broschyr om Birkalands miljöprogram 2006–2010	
Sammandrag	<p>Syftet med Birkalands uppdaterade miljöprogram 2006-2010 är att befrämja miljövänlig verksamhet i Birkaland. Nya mål för regionens natur och miljö utsågs att uppnås i samband med uppdatering år 2005. Uppdateringsarbetet genomfördes i form av ett samarbete mellan näringsidkare, invånare och den regionala miljöcentralen i Birkaland.</p> <p>Birkalands miljöprogram 2006-2010 presenterar visioner preciserade kring olika teman samt mål och åtgärder vilka har utsetts för att förverkliga visionerna. Miljöprogrammet uppdelas i följande avsnitt: naturens och kulturmiljöns mångfald samt hållbart utnyttjande av naturresurser; hälsosam, trivsamt och ekologiskt hållbar boendemiljö; miljöansvarig näringsverksamhet; användning av naturen för fritidsändamål samt miljömedvetenhet och forskning.</p>	
Nyckelord	miljöprogram, Birkaland, mål, åtgärd, miljöskydd, miljömedvetenhet, biodiversitet, hållbar utveckling	
Publikationsserie och nummer	Regionala miljöpublikationer 408	
Publikationens tema		
Projektets namn och nummer	Birkalands miljöprogram P8005	
Finansiär/ uppdragsgivare	Birkalands miljöcentral	
Organisationer i projektgruppen	Offentliga myndigheter, miljöorganisationer, representanter av näringsliv och industri, undervisnings- och forskningsorganisationer, lokala invånare	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-2098-3 (PDF)
	Sidantal 51	Språk Finska
	Offentlighet Offentlig	Pris
Beställningar/ distribution		
Förläggare	Birkalands miljöcentral	
Tryckeri/ tryckningsort och -år		

Documentation page

Publisher	Pirkanmaa Regional Environment Centre	Date December 2005
Author(s)		
Title of publication	Pirkanmaa Environmental Programme 2006–2010	
Parts of publication/ other project publications	Brochure about Pirkanmaa Environmental Programme 2006–2010	
Abstract	<p>The target of the updated Pirkanmaa Environmental Programme 2006–2010 is to support environmentally friendly activities in Pirkanmaa. In the 2005 update new goals were set for region's nature and environment. The programme was updated in regional cooperation.</p> <p>Pirkanmaa Environmental Programme 2006–2010 presents thematically defined visions and goals and measures to accomplish them. The themes of the Pirkanmaa Environmental Programme are: biodiversity, multiplicity of cultural environment and sustainable use of natural resources; healthy, attractive and ecologically sustainable living environment; environmentally responsible industrial activity; recreational use of nature and environmental awareness and research.</p>	
Keywords	Environmental programme, Pirkanmaa, goals, measures, environmental protection, environmental awareness, biodiversity, sustainable development	
Publication series and number	Regional Environmental Publications 408	
Theme of publication		
Project name and number, if any	Pirkanmaa Environmental Programme P8005	
Financier/ commissioner	Pirkanmaa Regional Environment Centre	
Project organization	Public authorities, environmental organizations, representatives of commercial and industrial life, educational and research organizations and local inhabitants	
	ISSN 1238-8602	ISBN 952-11-2098-3 (PDF)
	No. of pages 51	Language Finnish
	Restrictions Public	Price
For sale at/ distributor		
Financier of publication	Pirkanmaa Regional Environment Centre	
Printing place and year		

Pirkanmaan ympäristöohjelma 2006-2010

Pirkanmaan ympäristöohjelman tavoitteena on tukea ympäristömyönteistä toimintaa Pirkanmaalla. Vuonna 2005 valmistuneessa päivityksessä alueen luonnolle ja ympäristölle asetettiin uusia tavoitteita. Ympäristöohjelma päivitettiin pirkanmaalaisten toimijoiden, asukkaiden ja ympäristökeskuksen yhteistyönä. Pirkanmaan ympäristöohjelmassa 2006–2010 esitetään yleisiä visioita, konkreettisia tavoitteita ja yksilöityjä toimenpiteitä Pirkanmaan ympäristön tulevaisuudesta. Ympäristöohjelman teemoja ovat luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö; terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö; ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta; luonnon virkistyskäyttö sekä ympäristötietoisuus ja tutkimus.

Julkaisu on saatavissa myös Internetissä:
<http://www.ymparisto.fi/pir> > Esittely ja yhteystiedot >
Pirkanmaan ympäristöohjelma

ISBN 952-11-2098-3 (PDF)

ISSN 1238-8610